

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 1.Pf.20.273/2021/4.

A felperes: felperes, felperes címe

A felperes képviselője: Buczkó Ügyvédi Iroda, ügyvéd címe¹

Az alperes: alperes, alperes címe

Az alperes képviselője: dr. Tóth Péter Bence ügyvéd, ügyvéd címe²

A per tárgya: közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog megsértése

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 22.P.21.457/2020/14.

í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. Megállapítja, hogy az alperes a kiadásában megjelenő „napilap” elnevezésű nyomtatott napilap 2020. április 28-i számában a rajz címe című karikatúra közzétételével megsértette a felperes keresztény vallási közösséghez tartozásával összefüggésben érvényesített, emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül tegye közzé a nyomtatott napilapban a karikatúra megjelenésével azonos oldalon és megjelenítési helyzetben az alábbi közleményt:

„Az alperes, mint a napilap című napilap kiadója a 2020. április 28-i számában a rajz címe című karikatúra közzétételével megsértette a felperes keresztény vallási közösséghez tartozásával összefüggésben érvényesített, emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát. A kiadó az okozott személyiségi jogsértésért sajnálkozását fejezi ki”.

Mellőzi a felperest perköltség és illeték megfizetésében marasztaló rendelkezést. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 400.000 (négy százezer) forintot és 38.100 (harmincezer-száz) forint perköltséget, valamint az államnak – az állami adó- és vámhatóság felhívására, az abban megjelölt módon, határidőben és számlára – 36.000 (harminchatezer) forint illetéket.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 19.050 (tizenkilencezer-ötven) forint másodfokú perköltséget és az államnak – az állami adó- és vámhatóság felhívására, az abban megjelölt módon, határidőben és számlára – 48.000 (nyvennyolcezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított, a fellebbezés szempontjából releváns tényállás szerint a felperes a párt frakcióvezető-helyettese, a csoport vezetője, római katolikus vallású keresztény. A koronavírus járvány elleni védekezés céljából, a járvány kezelésére a magyar kormány 2020. januárban létrehozta a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzset, amelynek tagja személyl országos tisztifőorvos. Az Operatív Törzs

rendszeres sajtótájékoztatóin beszámolt a járványügyi intézkedésekről és a fertőzőséggel összefüggő statisztikai adatokról. Kommunikációjában 2020. márciustól visszatérő elemként szerepelt, hogy a járványban elhunytak többségében idős, valamilyen alapbetegségben, krónikus betegségben szenvedő emberek. Az alperes által kiadott napilap nevű politikai napilap 2020. április 28-án megjelent lapszáma 9. oldalán rajz címe címmel személy2 karikaturista által készített rajz jelent meg. A karikatúrán balról személy1 országos tisztifőorvos a sajtótájékoztatón használatos pulpitus mögött állva, jobbra pedig a keresztre feszített Jézus Krisztus látható. A karikatúrán az országos tisztifőorvos a kereszten függő Krisztusra tekint és a feje fölött megjelenő szövegbuborékban a következő mondat szerepel: „kép aláírás”.

[2] A megjelent karikatúra miatt a portál 2020. április 29-én petíciót kezdeményezett „(E)lég volt! Petíció a baloldali sajtó vallást gyalázó gyakorlatával szemben” címmel, amelyet 2021. januárig több mint harmincezen írtak alá. A petíció felszólította a baloldali sajtótermékek szerkesztőit, hogy hagyjanak fel a kereszténységet gyalázó tartalmak közlésével, tartsák tiszteletben hitüket, meggyőződésüket, és ne tegyék azt ironia, gúny tárgyává. Kérték az újságírókat, publicistákat, karikaturistákat, hogy hagyjanak fel a kereszténységet méltatlan módon támadó és Jézust parodizáló tartalmak készítésével.

[3] A felperes keresete annak megállapítására irányult, hogy az alperes megsértette a teljes keresztény vallási közösség méltóságának jogát, és ennek folytán a felperes, mint a keresztény közösség római katolikus tagjának az emberi méltósághoz és a vallásszabadsághoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy 2020. április 28. napján az általa kiadott napilap című nyomtatott sajtótermékben rajz címe címmel közzétett egy olyan karikatúrát, amely nagy nyilvánosság előtt súlyosan sérti, és kifejezőmódjában indokolatlanul bántja a keresztény közösséget és tagjait, így a katolikus felperest is, és ezzel jogsérelmet okoz. Az alperest elégtétel adására is kérte kötelezni saját költségén, nagy nyilvánosság előtt akként, hogy a napilap című nyomtatott sajtótermékben közlemény útján kérjen bocsánatot a keresztény közösségtől és annak tagjaitól, a közlemény szövegét a kifogásolt karikatúrához hasonló méretben és helyen megjelentetve. A közlemény tartalmát a következőként határozta meg: „2020. április 28. napján az általunk kiadott napilap elnevezésű nyomtatott sajtótermékben rajz címe címmel közzétettünk egy olyan karikatúrát, amely nagy nyilvánosság előtt súlyosan sérti és kifejezőmódjában indokolatlanul bántja a teljes keresztény vallási közösséget és annak tagjait. Az okozott jogsérelemért a keresztény közösségtől és annak tagjaitól bocsánatot kérünk”. A felperes 600.000 forint sérelemdíj és annak 2020. április 29-től a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[4] Keresetét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. §-ára, a 2:43. § első fordulata, a 2:54. § (1) és (5) bekezdésére, továbbá a 2:51. § (1) bekezdés a) és c) pontjára, a 2:52. §-ára, késedelmi kamat iránti igényét pedig a Ptk. 6:532. § és 6:48. § (1) és (3) bekezdésére alapította. Hivatkozott Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) VII. cikkének (1) bekezdésére, továbbá a lelkiismeret és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 1. § (1)-(3) bekezdésére, 6. §-ára, illetve a 7. § (1) bekezdésére.

[5] Előadta, hogy római katolikus vallású, a párt frakcióvezető-helyettese és a csoport vezetője, így a katolikus keresztény közösséghez tartozása személyiségének lényeges vonása. A perbeli jogsérelm a keresztény közösséget nagy nyilvánosság előtt érte, mivel a karikatúra országos napilapban jelent meg, emellett a nagy nyilvánosságot támasztja alá a karikatúra társadalmi visszhangja és az annak nyomán megjelent számtalan cikk, továbbá a petíció is. A katolikus közösséget érintő súlyos jogsértést úgy határozta meg, hogy a karikatúra Jézus kereszthalálának kifigurázásával megalázó és gyűlöletkeltésre alkalmas

módon gúnyolódott a keresztény hit alapján és a kereszténység egyik leghisztélyesebb misztériumán, a megváltáson, és az emberi bűnökért kereszthalált vállaló Jézus Krisztuson, ezzel súlyosan sértve a keresztény közösség tagjainak méltóságát. Előadta, hogy a katolikusok számára Jézus az Isten fia, a Szentháromságban részese az élő Istennek, így maga az Isten. A karikatúra verbális tartalma, a cím és szöveg egyértelműen és félre nem érthető módon a koronavírus járvány okozta veszélyhelyzetben felállított operatív törzs sajtótájékoztatóin többször elhangzott azon közlést figurázza ki, hogy a Covid-19 vírussal összefüggő halálesetek kapcsán az áldozatok korábban meglévő krónikus alapbetegségére történt utalás. Ehhez a politikai, közéleti gúnyhoz ugyanakkor a karikatúra képi ábrázolásként a keresztre feszített Krisztust társította, és emellett kigúnyolt járványügyi intézkedéseket, illetve a kormányzati egészségpolitika által használt nyelvi fordulatot egy olyan parafrázissal át is alakította, mellyel egyben a Megváltó Jézust és a keresztény közösséget is öncélú és indokolatlan gúny tárgyává tette.

[6] A karikatúra nemcsak a katolikus vallási közösséghez tartozó, hanem más személyek számára is egyértelműen gyalázkodó, sértő, megalázó tartalommal bír a katolikus vallási közösség vonatkozásában. A betegség ugyanis köztudomásúlag a szervezet diszfunkcionális működése, a testi, lelki, szellemi egyensúly felborulása, amely akadályozza a beteg ember életfolyamatait, mindennapi tevékenységét, és társadalmi életben való részvételét. A karikatúra Krisztus működését és tanítását, szavait és tetteit krónikus alapbetegségnek, azaz a világ egészséges működésével szembeni káros diszfunkciónak minősíti, amely függőséget okoz. A függőség adott esetben önmagában is betegségként definiálható, így a karikatúra szempontjából egyrészt jelenti a Jézustól, azaz a krisztusi tanítástól való függést, a krisztusi tanokban való hitet, a keresztény vallást és egyházakat, tehát a katolikus hívők közösségét, másrészt jelenti a kereszten való függést is, azaz egyben Krisztus kereszthalálára is utal. A karikatúra egyértelmű és gúnyos, sértő, bántó, megalázó üzenete az, hogy Jézus tanai és ténykedése a világ működése szempontjából károsnak, azaz betegségnek minősülnek. A keresztények, illetve a katolikus vallási közösség tagjai pedig eleve beteg eszmében, szintén beteg, azaz addiktív módon hisznek, s mindennek a szükségszerű következménye a keresztre feszítés, azaz a fizikai likvidáció. A felperes értelmezése szerint a karikatúra egyfajta fenyegetésként is értékelhető: ahogyan Krisztushoz hasonlóan követői is okkal számíthatnak arra, hogy „hitbéli függőségük” miatt megtorlás éri őket. Az ábrázolás demisztifikálja az isteni személy ábrázolását és azt sugallja, illetve azon gúnyolódik, hogy a keresztény ember beteg és nevetséges dologban hisz. A felperes megítélése szerint Jézus kinszenvedését egyfajta alapbetegség következményeként beállítani súlyosan ízléstelen és blaszfém.

[7] A felperes a karikatúrát nemcsak tartalmát tekintve súlyosan bántónak, hanem kifejezőmódjában is indokolatlanul sértőnek tartotta. A kereszt a katolikus vallás egyik legfőbb jelképe és szimbóluma, a keresztre feszített, szenvedő Krisztus ábrázolása a keresztény és a világi művészet gyakori témája, melynek hagyományos képi megjelenítésén a kereszt alatt Jézus anyja, Szűz Mária áll, aki Jézus kínjai miatt maga is szenved. Ebbe a képi világba helyettesít be a karikaturista egy közéleti szereplőt, ami már önmagában indokolatlanul sértő és blaszfém. Amennyiben az alperes a karikatúrán megörökített közéleti szereplővel kapcsolatos ellenérzéseit, kritikáját akarta kifejezni, azt megtehetette volna oly módon is, amely a keresztény és katolikus vallási közösséget nem sérti. Ezzel szemben a bíráltnak, iróniának a megjelenítéséhez, mintegy díszletként, vagyis eszközül használta fel a keresztény közösség és a katolikusok egyik leghisztélyesebb vallási szimbólumát.

[8] A felperes a sérelemdíj iránti igénye összecszerűségét a kialakult bírói gyakorlatra tekintettel kérte megállapítani, figyelemmel annak preventív funkciójára is. Hivatkozása szerint a jogsértés különösen súlyos, mert nagy nyilvánosság előtt történt, az

alperes önkényesen és öncélúan, illusztrációként használta a katolikus szimbólumot. A felróhatóság mértékét növeli, hogy olyan vallásghalázó tartalommal is illette, amely csak a legsötétebb keresztényüldözések idejére jellemző.

[9] Nem csupán a sérülékeny vallási közösségek tagjainak van jogalapja arra, hogy közösséghez tartozással összefüggő személyiségi jog megsértése miatti igényt érvényesítsenek, és egy vallási csoport sérülékenysége nem tagjainak számától függ. A felperes nem vitatta, hogy a karikatúra verbális tartalma, címe és szövege a koronavírus járvány okozta veszélyhelyzetben felállított Operatív Törzs sajtótájékoztatóin többször elhangzott közléseit figurázza ki, ugyanakkor perdöntőnek tekintette, hogy a keresztény vallási közösség nem foglalt állást abban a politikai, közéleti kérdésben, amelyet a karikatúra oly módon figurázott ki, hogy ahhoz kép ábrázolásként a keresztre feszített Krisztust társította, és egyben szöveges megjegyzésével a keresztény közösséget, ideértve a katolikus vallási közösséget megghalázta. A gúnyolódó cselekmény az alperesnek sem mutatta be olyan közéleti kérdésben elfoglalt álláspontját, amely alapján az a katolikus egyház, illetve a katolikus vallási közösség, vagy a keresztények bármilyen társadalmi, vagy közéleti vitában elfoglalt álláspontja kritikájaként lenne értelmezhető, ezért a cselekmény öncélú és önkényes, messze túlmutat a szabad véleménynyilvánítás keretein. Alkotmányosan nem indokolható, hogy ez esetben az egyébként egyenrangú alapjogok közül az emberi méltósághoz való alapjognak kelljen meghajolnia a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő jog előtt. A felperes azzal is érvelt, hogy a bizonyítékként bemutatott petíció, illetve az aláírók száma alkalmas a társadalmi közfelfogás bizonyítására, ettől függetlenül köztudomású tény, hogy a karikatúra közzététele nagy erejű felháborodást váltott ki a társadalomban és sokakat megbotránkoztatót, amit az interneten megjelent cikkek bizonyítanak.

[10] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Megítélése szerint a karikatúra közzétételevel nem sértette a keresztény közösség személyiségi jogait. A jogsértő magatartásnak értelmezésében az adott közösség ellen kell irányulnia, amely valamilyen szintű tudatosságot mindenképpen feltételez. Az egyén jogsérelme csak akkor következhet be, ha az adott közösséghez tartozás olyan szorosan kötődik az egyén önazonosságához és integritásához, hogy a közösséget ért sérelem átsugárzik a közösség tagjaira is. A sértő magatartásnak mindenképpen a személyiség lényegi vonására kell irányulnia. Az átsugárzás elvének alkalmazása a véleménynyilvánításhoz való jog megfelelő védelmét biztosítja azáltal, hogy csak nagyon szűk körben, kiszolgáltatott csoportokkal szemben, extrém módon támadó magatartásokat szankcionál. A magyar lakosság több, mint fele vallja magát kereszténynek, ezért a keresztények és ezen belül a katolikusok semmiképpen sem tekinthetők kiszolgáltatott csoportnak. A vallásos jelképek is lehetnek szabad véleménynyilvánítás eszközei. A vallásszabadság nem abszolút jog, a vallási közösség tagjainak el kell fogadnia és tolerálnia, hogy mások a hitükkel ellentétes tanokat fogalmaznak meg. A jogvitában annak van jelentősége, hogy a római katolikus vallási közösség ellen irányult-e a karikatúra, vagy a vallási jelképet, így a keresztre feszített Jézust csak a karikatúra céljának elérése érdekében, vélemény-kifejtés eszközeként használta fel a rajzoló. A petíció nem bizonyítja a társadalmi közfelfogást. Az aláírók száma messze elmarad a Magyarországon magukat római katolikusnak vallók számától, az pedig, hogy a karikatúra széles körben érhető el az internetes oldalakon, elsősorban a felperes aktivitásának köszönhető, nem valódi társadalmi megütközés áll mögötte. Tény, hogy sok internetes oldal, művészettörténész, újságíró foglalkozott a megjelenést követő napokban a karikatúra elemzésével, de ez a tény önmagában még nem a széles körű társadalmi felháborodást jelzi, hanem a karikatúra vitaindító hatását.

[11] A karikatúra nem a keresztény vallással összefüggésben fogalmazott meg kritikát, hanem egy közszereplővel, illetve magával a kormánnyal szemben, így aktuálpolitikai

kérdésekkel kapcsolatosan jelenített meg véleményt. Az alperes által kiadott napilap című újság köztudottan baloldali, a kormány működését és intézkedéseit gyakran kritizáló napilap, így az ott megjelenő publicisztikák vagy karikatúrák is a kormányt hivatottak kritizálni. Az alperes nem vitatta, hogy a képen Jézus alakja azonnal felismerhetővé válik, azonban annak központi szereplője személyl országos tisztifőorvos. A képen Jézus csak egyfajta értelmező mellékszereplőként jelenik meg, a feszület a háttérben kap helyet, a Krisztus ábrázolás pedig nem lépte túl a konvencionális megjelenítéseket. Ezt az alperes azzal magyarázta, hogy személynek a képről kitakarása esetén „marad egy konvencionális, szomorú Megváltó ábrázolás, mindenféle ironia és áthallás nélkül”. A karikatúra megszövegezése sem sérti a keresztény közösséget, mivel közéleti hívoszóval, az „alapbetegség” kifejezéssel kezdődik, mely a kormányzati kommunikáció egyik kulcsszavává vált. Az Operatív Törzs sajtótájékoztatóin többször elhangzott azon közlést figurázza ki, hogy a Covid-19 vírussal összefüggő halálesetek kapcsán az áldozatok korábban meglévő krónikus alapbetegségére utaltak. A karikatúra szerint ez kormányzati mellébeszélés, amelybe az is belefér, hogy személyl azt állítsa Jézusról, hogy alapbetegsége okozta a kereszthalálát, azaz függőségét. A karikatúra lényege az az abszurditás, hogy még a legtisztább és legfőbb isteni lény halálát is tudná a mai kormányzati propaganda úgy alakítani, hogy az a politikai céljainak megfeleljen.

[12] Az alperes a sérelemdíj körében kiemelte, hogy a felperes mint egyén, a közösség részeként indított pert, és amennyiben a bíróság a keresetnek helyt adna, az sem jelentene res iudicata-t az alperessel szemben, azaz 30 napos jogvesztő határidőn belül a felperesen kívül ugyanezen jogszabályra hivatkozással akár mind az 5.252.822 magát keresztény, római katolikus személynek valló ember indíthatott volna pert, fejenként 600.000 forintért. Nem indult büntetőeljárás a karikatúrával összefüggésben, a rajz tehát nem valósította meg a közösség tagja elleni erőszak, vagy uszítás büntetőjogi tényállását.

[13] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. A felperest az alperes javára 38.100 forint perköltség, az állam részére 36.000 forint kereseti illeték megfizetésére kötelezte.

[14] Határozatának indokolásában idézte az Alaptörvény VII. cikkét, a IX. cikk (1)-(2) és (4) bekezdését, továbbá az alkalmazandó jogszabályok körében a Ptk. 2:42. § (1)-(2) bekezdését, a 2:51. § (1) bekezdés a) pontját, valamint a 2:54. § (5) bekezdését.

[15] A perindítás jogszabályi feltételeit megtartottnak tekintette és megállapította, hogy a felperest megilleti a személyiségi jogi igényérvényesítés alanyi joga. A vallási közösség sérülékenységét nem tartotta összefüggésben állónak a közösség létszámával, így annak nem tulajdonított jelentőséget.

[16] A jogvita eldöntése szempontjából releváns jogkérdést abban határozta meg, hogy a karikatúra közlése a teljes keresztény közösség méltóságát, illetve vallásszabadságát súlyosan sérti-e. Vizsgálta a karikatúra témáját, jelentését, üzenetét, ezen belül azt, hogy annak tartalma közéleti-politikai, avagy vallási vonatkozású, a keresztény közösséggel szembeni, emberi méltóságot sértő kritika, vélemény, gúny-e. Tényként állapította meg, hogy „a karikatúra témája nem vallási, hanem közéleti vonatkozású”, az Operatív Törzs kommunikációját gúnyolja és nem valamely vallási jelképet vagy eseményt, különösen nem magát a keresztény vallást. A felperes maga sem hivatkozott arra, hogy a karikatúra valamely, a katolikus vallással kapcsolatos eseményre reflektált, mindkét fél egyező – a bíróság által kétségbe nem vont – előadásának tekintve, hogy a rajz a keresztre feszített Jézus Krisztus alakját eszközként használta mondanivalója kifejezéséhez. Az alperes véleménynyilvánítása nem a katolikus közösség méltóságának a megsértésére irányult. A karikatúra sem jelentéstartalmában, sem képi megjelenítésével nem sérti súlyosan a teljes keresztény közösség méltóságát. A Jézus-ábrázolás szokványos, a rajz nem sértő, bántó, lealacsonyító, így a képi megjelenítés által a „kifejezőmódjában indokolatlanul bántó” jogsértés semmiképpen sem valósult meg. Önmagában Jézusnak rajzon ábrázolása, illetve képként

nyilvánosságra hozatala sem valósított meg személyiségi jogsértést. A véleménynyilvánítás szabadsága arra is kiterjedt, hogy a karikaturista szabadon megválassza azokat a képi eszközöket, melyekkel a véleményét közölni kívánta, mindaddig, amíg az nem irányul vallási vagy más közösség méltóságának a megsértésére, illetve amíg képi megjelenítését tekintve nem minősül indokolatlanul bántónak.

[17] Az elsőfokú bíróság nem tartotta a kép tartalmából kikövetkeztethetőnek a karikatúra felperes szerinti értelmezését, utalva arra, hogy a karikatúra műfajának lényege a bárki által felismerhető, egyértelmű tartalom kifejezése. Ennek alapján kinyilvánította, hogy az alperes értelmezése (az Operatív Törzs tájékoztatása szerint a Covid-19 betegségben elhunytak gyakorlatilag valamennyien valamely krónikus alapbetegségben szenvedtek, így még Jézus Krisztusra is képes lenne az országos tisztifőorvos azt mondani, hogy halálát valamely alapbetegség okozta) az átlagos tájékozottságú olvasó számára is egyszerűen megállapítható. Az elsőfokú bíróság szerint Jézus alakjának politikai témájú rajzokhoz történő felhasználása erkölcsileg kifogásolható, a perbeli esetben azonban egyáltalán nem tekinthető öncélúnak, önkényesnek. A rajz művészi színvonala, az azt övező felháborodás, sokakat sértő volta az elsőfokú bíróság megítélése szerint a közéleti vita körébe tartozik, amelynek létét a petíció és egyéb peradatok is alátámasztották. A rajzot a keresztény közösségen kívüli személyek is negatívan értékelték, ebből pedig az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy a karikatúra nem kifejezetten a keresztény közösség méltóságának megsértésére irányul. „Ahogy a karikatúra készítőjének és az azt nyilvánosságra hozó alperesnek is tőrnie kell, hogy a véleménynyilvánítás szabadságával élve mások – köztük a felperes – a közéleti vita során szélsőséges, akár bántó, megalázó kritikával illessék a rajzot és annak készítőjét (krisztusgyalázó, blaszfémikus, stb.), úgy a véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság a karikaturistát és az alperest is megilleti mindaddig, amíg az nem valamely közösség méltóságának a megsértésére irányul”. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a Ptk. 2:54. § (5) bekezdés szerinti feltételek nem állnak fenn. A felperes személyes meghallgatását, valamint személy2 tanúként meghallgatását, mint szükségtelent, mellőzte.

[18] A perköltségről a felperest teljes pervesztesnek tekintve a Pp. 81. § (1)-(2) és (5) bekezdése, a 83. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, az illetékről a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján döntött.

[19] Az ítélet ellen a felperes fellebbezett.

[20] Jogorvoslati kérelme elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására, másodlagosan az ítélet keresete szerinti tartalommal történő megváltoztatására és az alperes perköltségben marasztalására irányult.

[21] Az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértéseként értékelte a személyes meghallgatása és a tanú meghallgatás iránti indítványok elutasítását. Megítélése szerint a karikatúra témájának, irányultságának, a közlés céljának meghatározásánál – különösen a 7/2021. (II. 19.) AB határozatban kifejtettekre figyelemmel – elengedhetetlen lett volna a karikatúra készítőjének tanúvallomása. A tanú részletesen elmagyarázhatta volna a karikatúra szándékolt jelentését, amely a felperes feltételezése szerint alkalmas lehetett volna az ő perbeli álláspontjának alátámasztására is. Az átlagolvasó véleményének meghatározása szempontjából perdöntő jelentősége van annak, hogy maga a szerző milyen jelentéstartalmat szánt a karikatúrának, hiszen ennek figyelmen kívül hagyásával nem lehet megalapozottan megítélni a karikatúra témáját és célját. Egyebekben a karikatúra mellett felszólalók sem azt állították, hogy annak nincs vallási témájú, sértő jelentéstartalma, és nem irányul a keresztény közösségek megsértésére, hanem arra hivatkoztak, hogy ezt a sajtó-, és szólásszabadság nevében a keresztényeknek tőrnüik kell.

[22] Az elsőfokú bíróság megalapozatlanul utasította el a felperes személyes meghallgatására irányuló indítványt is, tekintve, hogy a közösséget ért jogsérelem átsugárzott az ő személyére, és az őt ért konkrét sérelem, így a sérelemdíj meghatározása szempontjából nem lett volna mellőzhető. A már megtett, lehetséges perfelvételi nyilatkozatok kimerítésére figyelemmel az indítványtételt a Pp. akkor hatályos 203. § (1) bekezdése zárta ki, ezért a tanúbizonyításra és a személyes meghallgatására irányuló indítványait csak a perfelvételi tárgyaláson tudta joghatályosan előadni. Az elsőfokú bíróság az írásbeli perfelvételt követő tárgyalási szakot teljesen jelentéktelenítve, 23 perc alatt folytatta le és az érdemi tárgyalási szakra is csupán formálisan került sor, hiszen a perfelvételt lezáró végzést követően a döntését az elsőfokú bíróság szinte haladéktalanul meghozta. Az eljárási szabálysértések miatt a bizonyítás nem volt teljeskörű, aminek következtében a tényállás oly mértékben hiányos, ami az elsőfokú döntés hatályon kívül helyezését, s az elsőfokú bíróságnak a további eljárásra utasítását teszi szükségessé.

[23] A felperes az anyagi felülbírálat körében a megsértett rendelkezések közül az Alaptörvény II. cikkét, a IX. cikk (4)-(5) bekezdését, a Ptk. 2:42. §-át, a 2:43. §-át, valamint a 2:54. § (5) bekezdését hívta fel.

[24] Az elsőfokú bíróság téves következtetéssel állapította meg, hogy a kép témája nem vallási, hanem közéleti vonatkozású és nem irányul a keresztény közösség méltóságának megsértésére. A felperes írásbeli előadásait részben téves tartalommal, eredeti szövegkörnyezetükből kiragadva értékelte és azoknak eltérő nyilatkozási tartalmat tulajdonított. A felperes jogi álláspontjának lényegi eleme volt, hogy a karikatúra nem kizárólag közéleti vonatkozású, hanem a keresztény közösség méltóságának megsértésére is irányul, ez a vonása pedig még a katolikus vallást és egyházi szertartásokat kevésbé ismerő személyek számára is érthető. Az elsőfokú bíróság ezt a félre nem érthető vallási tartalmat teljesen figyelmen kívül hagyta arra tekintettel, hogy a karikatúrának van közéleti tartalma is, melyet kizárólagosnak tekintett, annak ellenére, hogy egy karikatúra egyidejűleg fogalmazhat meg közéleti kritikát és irányulhat kifejezetten egy vallási közösség megsértésére is, a kettő nem zárja ki egymást. A jelen esetben a karikatúra a közéleti vonatkozást használta fel arra, hogy a keresztényeket súlyosan megsértse.

[25] Az elsőfokú bíróság ezzel szemben arra a téves álláspontra helyezkedett, hogy egy összetett karikatúrának is csak egyetlen tényleges jelentéstartalma lehet, amelyhez képest a karikatúrában szereplő többi elem csak díszlet, eszköz, így több jelentéstartalom közül csak az egyik lehet helytálló.

[26] A karikatúra verbális tartalma (címe és szövege) az Operatív Törzs sajtótájékoztatóin többször elhangzott közlést figurázza ki, de a közéleti mellett egyértelműen van vallási tartalma is, amelyből a felperes és a keresztény (katolikus) közösség számára ez utóbbi az elsődleges. A karikatúra a politikai-közéleti gúnyhoz képi ábrázolásként a keresztre feszített Krisztust társította, emellett a kigúnyolt járványügyi intézkedéseket, illetve a használt nyelvi fordulatot egy olyan parafrázissal alakította át, amellyel Krisztust és a keresztény közösséget is öncélú és indokolatlan gúny tárgyává tette, ez pedig már kifejezetten a keresztény vallás és a keresztény közösség ellen irányult. A karikatúrában alkalmazott öncélú, önkényes gúny tárgya a keresztény vallás központi személyisége, valamint a katolikus vallás hitelvi alapja, Krisztus megváltást jelentő kereszttáldozata.

[27] A felperes (keresztény, ezen belül római katolikus) vallási közössége tagjainak hite szerint Jézus az Isten fia, a Szentháromságban részese az élő Istennek, így maga az Isten: a kezdet és a vég. A kereszt a katolikus vallás egyik legfőbb jelképe és szimbóluma. Krisztus megváltást jelentő kereszttáldozata pedig a katolikus vallás alapja és egyik legfontosabb hittétele. Jézus, aki maga büntelen volt, az emberek üdvösségéért és a bűneik alól megváltásként önként vállalta a keresztre feszítéssel járó megaláztatást, a testi és lelki

szenvedést és a kínhalált. Minden keresztény vallás tagjai, így a katolikusok számára is az egyik legfontosabb ünnep a Húsvét. A Húsvét jelentősége a katolikusok számára köztudomású, az ünnep tárgya pedig része az általános műveltségnek. A felperes a húsvéti misztérium fogalmát a Katolikus Lexikon meghatározásával foglalta össze: Jézus Krisztus szenvedése, halála és föltámadása.

[28] A felperes szerint a „krónikus” és „alapbetegség” szóhasználatból arra lehet következtetni, hogy a karikatúra szöveges tartalma Krisztust „beteg”-nek, működését és tanítását, szavait és tetteit „krónikus alapbetegség”-nek, azaz a világ egészséges működésével szembeni káros diszfunkciónak minősíti, amely „függőséget” okoz. A „függőség” többes értelmezést hordoz, mert nemcsak egy betegségre (mint fizikális állapotra) utal, hanem a krisztusi tanokban való hitre és Krisztus kereszthalálára is. Az ábrázolás – szemben az elsőfokú bíró szóbeli indokolásával, amely szerint az egy „jópofa vicc” – súlyosan sérti a keresztény közösség tagjait, a közösség méltóságát, mert annak a hétköznapi ember számára is félreérthetetlenül az a gúnyos és sértő, bántó és megalázó üzenete, hogy Jézus tanai és ténykedése a világ működése szempontjából károsnak, azaz betegségnek minősülnek. A keresztény közösség méltóságát sértő, gyalázkodó tartalom úgy jelenik meg, hogy az a katolikus vallást és egyházi szertartásokat kevésbé ismerő szemlélő számára is közérthető, különös tekintettel arra, hogy a kigúnyolt vallási tartalom és hittétel része az általános műveltségnek.

[29] A keresztények, illetve a katolikus vallási közösség tagjai pedig ebben az eleve „beteg” eszmében („alapbetegsége”) szintén „beteg”, azaz addiktív módon („függőséget okozott”), hisznek, s mindennek a szükségszerű következménye a keresztre feszítés, azaz a fizikai likvidáció. A karikatúra értékelhető egyfajta fenyegetésként is Krisztus követői számára: ahogyan Krisztus is az „alapbetegsége” miatt a kereszten végezte, úgy a követői is okkal számíthatnak arra, hogy a Krisztusban való hitük, azaz a hitbéli függőségük miatt megtorlás éri őket.

[30] A felperes hangsúlyos érvként kérte annak figyelembevételét, hogy a keresztény közösség ellen irányuló karikatúrát a keresztényeken kívül mások is sértőnek érezték, hiszen több, mint harmincezer aláírója is volt a tiltakozásnak, és számos újságcikk tiltakozott a karikatúra keresztényellenes tartalma miatt. A jogsértés súlyossága tehát a nem keresztények számára is nyilvánvaló. A felperes fellebbezésében kitért a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa is kiadott egy tiltakozó nyilatkozatot a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyarországi Baptista Egyház, a Magyar Pünkösdi Egyház, a Magyarországi Metodista Egyház, a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye, a Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus — Magyarországi Ortodox Exarchátus, a Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház, a Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye, az Orosz Ortodox Egyház Magyar Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus), és a Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház nevében. E nyilatkozathoz csatlakozott a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége és az Egységes Magyar Izraelita Hitközség, a Magyarországi Muszlimok Egyháza, valamint a Hit Gyülekezete. Mindezek kétséget kizáró módon bizonyítják, hogy a karikatúra egyértelműen vallási irányultságú volt, amiben a társadalmi közfelfogás is példátlanul egységes.

[31] A felperes fellebbezési érvelése szerint az elsőfokú bíróság téves jogkövetkeztetést vont le a jogsérelem megvalósításának mindkét módjára vonatkozóan. A Ptk. 2:54. § (5) bekezdés második fordulata („kifejezésmódjában indokolatlanul bántó”) nem a Krisztus ábrázolás ténye vagy minősége miatt vált jogsértővé, hanem azért, mert az alperes a bírálathoz, iróniájához megjelenítéséhez mintegy díszletként, vagyis eszközül használta fel a keresztény közösség és a katolikusok egyik legszentebb vallási szimbólumát. Az elsőfokú bíróság pedig a karikatúrából egyoldalúan és önkényesen kiragadta a Jézus-ábrázolást, és azt

a teljes karikatúra képi és szöveges környezetétől függetlenül vizsgálta, majd állapította meg, hogy az nem sértő.

[32] A képi ábrázolás öncélúságát támasztja alá, hogy a keresztény vallási közösség nem foglalt állást a hazai járványkezelésben, mint aktuális politikai-közületi kérdésben, és ezt az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta. Emellett a karikatúra az alperesnek sem mutatta be olyan közületi kérdésben elfoglalt álláspontját, amely alapján az a Katolikus Egyház, illetve a katolikus vallási közösség, vagy a keresztények bármilyen társadalmi vagy közületi vitában elfoglalt álláspontja kritikájaként lenne értelmezhető. Azonosíthatatlan tartalom nélkül pedig a karikatúra által kiváltott jogsérelmet öncélúnak kellett volna tekinteni, hiszen kívül esik a szabad véleménynyilvánítás keretein, hogy tényleges és indokolható véleményközlés helyett kimerült a keresztény közösség gyalázásában. A felperes jogi álláspontját az Alkotmánybíróság 6/2021. (II. 19.) AB határozatának indokolásában kifejtettekre alapította, amely szerint: „ha egy intézményesült vallási közösség egy közületi kérdésben megnyilvánul, akkor a vallási közösség véleménye is vitatható, sőt alkotmányosan védett az is, ha a kritika a gúny formáját ölti. Különbséget kell azonban tenni a vallási közösség kritizálása és magának a vallásnak a kigúnyolása között. A vallási hiteltvet, vallási jelképet, vallásos cselekményt vagy szertartást kigúnyoló véleménynyilvánítás a vallási közösség, illetve annak tagjai méltóságának védelme érdekében korlátozható az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése alapján” [39].

[33] Ennek alapján a felperes szerint nem merült fel olyan alkotmányos indok, amely miatt az emberi méltósághoz való alapjognak kellett meghajolnia a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő jog előtt. Az elsőfokú bíróság a logikai lépések cseréjével a petícióval, illetve az újságcikkkel magyarázta a karikatúrával kapcsolatos társadalmi vita kialakulását, holott az éppen azt a társadalmi közüfelfogást igazolta, hogy a karikatúrával a kereszténységet érte sérelem, illetve, hogy a karikatúra a keresztény közösség emberi méltóságát és vallásszabadsághoz fűződő jogát sértette.

[34] A felperes megítélése szerint a karikatúra a véleménynyilvánítás kereteit is túllépte. A 7/2021. (II. 19.) AB határozat már egyértelműen kinyilvánította, hogy „az emberi méltóságból fakadó becsületvédelem, jó hírnév (...) a véleményszabadság és így a közügyeket érintő szólás alkotmányosan igazolható korlátját jelenti. Nyilvánvaló emellett az is, hogy nem a közületi véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket. Ennek megfelelően az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közületi vita szabadságának határvonalát jelöli ki. A közügyeket vitató szólásnak az emberi méltóság e korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege előtt kell engednie” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]; 3348/2018. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [26]}. „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybíróági gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása {7/2014. (III. 7.) AB Indokolás [62]}.

[35] A felperes az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogából az Otto-Preminger Institut – Ausztria ügyben hozott határozatot idézte. A bíróság a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásánál felállította azt a követelményt, hogy „amennyire lehetséges elkerüljék az olyan kifejezéseket, amelyek szükségtelenül támadóak és nem járulnak hozzá a közügyek szabad megvitatásához” {(App. no. 13470/87) [1994.] ECHR 26 (1994. szeptember 20.)}.

[36] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását célozta.

[37] Az elsőfokú eljárásban már előadott jogi érveire csupán visszautalt, majd idézte a 7/2021. (II. 19.) AB határozat indokolásának [29]-[42], [56]-[57] bekezdéseit. Megítélése szerint az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének fellebbezésben megjelölt indokai helytelenek. A felperes személyes meghallgatására irányuló indítvány elutasítását az elsőfokú bíróság kielégítően megindokolta, az szükségtelen volt.

[38] A karikatúra egyértelműen nem vallási témájú, célja nem a keresztény közösség kigúnyolása volt, nem a vallásos emberekkel szemben fogalmazott meg kritikát, így öncélúnak sem tekinthető. Az alperes a karikatúra lényegének azt az abszurditást határozta meg, hogy a jelenlegi kormányzati propaganda még a legtisztább és legfőbb isteni lény halálát is tudná úgy alakítani, hogy az a politikai céljainak megfelelően. A Kormány minden koronavírusos halálesetet az elhunyt krónikus betegségére vagy valamely, már a vírus megjelenését megelőzően is meglévő alapbetegségére próbált ráfogni.

[39] A fellebbezéshez csatolt, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának honlapján található tiltakozó nyilatkozat szövege ismeretében („vallási közösségek vezetőiként tiltakozásunkat fejezzük ki a vallási jelképek, szentségek és szent helyek meggyalázása, kigúnyolása ellen”) egyáltalán nem kapcsolódik a peres ügaphöz. Egyebekben a nyilatkozat, mint okirati bizonyíték figyelembevételét a Pp. 373. § (1) bekezdése kizárja.

[40] Az alperes az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatával kapcsolatban lényegesnek tartotta, hogy a bíróság több határozatában is kifejtette; a vallásszabadság nem jelent automatikus jogot és abszolút védelmet, a vallási közösség tagjainak el kell fogadniuk és tolerálniuk kell, hogy mások a hitükkel ellentétes tanokat fogalmaznak meg, vagy egyenesen tagadják azokat. A vallásszabadság joga nem biztosít automatikus jogvédelmet sem azok ellen, akik valamely publikációban vagy szerzői műben az egyén vagy egy csoport/közösséget vallási érzületükben megsértenek (pl: Dubowska v. Poland (application no. 33490/96.), Skup v. Poland (application no. 34055/96.), Kubawska & Kubalska-Holuj v. Poland (application no. 35579/97.).

[41] A perben mindkét fél egyetértett abban, hogy az alperes „bírálatának, iróniájának megjelenítéséhez mintegy díszletként, vagyis eszközül használta fel a keresztény közösség és a katolikusok egyik legszentebb vallási szimbólumát”, amely az alperes szerint nem sérti a felperes emberi méltóságát. A véleménynyilvánítás szabadságának indokolatlan korlátozását jelentené, ha vallási jelképeket, vallási történeteket csak annak a vallásnak az ábrázolására lehetne felhasználni, amelynek szimbóluma.

[42] A fellebbezés részben alapos.

[43] Az elsőfokú ítélet elleni jogorvoslati kérelem a határozat valamennyi rendelkezésére kiterjedt, ezért az ítéletnek jogorőre emelkedett része nem volt.

[44] A Ptk. 2:54. § (5) bekezdésben foglalt, a közösségek méltóságának védelmére vonatkozó törvényi szabályozásra hivatkozással indult személyiségi jogi perek jogi alapját az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése és a Ptk. 2:54. § (5) bekezdése együtt határozza meg. Az Alaptörvény alanyi jogot biztosított a közösséghez tartozó személyek számára a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatti igényérvényesítéshez. A IX. cikk (4) bekezdése alkotmányos tilalmat állít fel a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása elé, kinyilvánítva, hogy az nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az Alaptörvény a szabályozás további elemeit törvényi szintre telepítette, amely szabályok részben a Ptk.-ban, részben pedig a Pp. különleges eljárásokat tartalmazó Hetedik Részében, a XXXVIII. Fejezet 136. alcíme alatt szerepelnek. Amennyiben nem kétséges a felperesnek az általa megjelölt közösséghez

tartozása és a közösséget bántó jogsérelemnek a közösséghez tartozó személy személyiségi jogának sérelmét is okozó vonása [Pp. 505. § (2) bekezdés *b*) pont és 507. § (2) bekezdés], a bíróságnak a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében foglalt tényállási elemek fennállását kell vizsgálnia az érdemi döntés meghozatala érdekében.

[45] Az elsőfokú ítélet indokolásából kikövetkeztethetően az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló peradatok – ezek között különösen a felperes közösséghez tartozásáról tett nyilatkozatai és az általa körülírt jogsérelem tartalma – alapján a felperes eljárási jogi értelemben vett legitimációját tisztázta, elfogadta és a követelést érdemben vizsgálta. Bizonyítottnak tekintette a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében szereplő, a jogsértés nagy nyilvánosság előtti elkövetésére vonatkozó feltétel fennállását, majd utalt arra, hogy a karikatúra keresztény közösségre nézve súlyosan sértő vagy kifejezőmódjában indokolatlanul bántó jellegének perbeli bizonyítása a felperes érdeke volt. Helyesen ismerte fel, hogy a perben különböző alapjogok ütközése miatti alkotmányos értékelési szempontoknak is jelentősége van, ennek kifejtése során azonban részben eltért a keresetben foglaltaktól.

[46] A felperes ugyanis keresetét a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésére alapította azzal, hogy a jogsértés megállapításával összefüggésben igénybe vehető egyéb szankciókat is érvényesített. Egyetlen keresetet terjesztett elő, a Pp. 505. § (3) bekezdésének megfelelően. Az Alaptörvény VII. cikkének (1) bekezdését és az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény megjelölt rendelkezéseit az érvényesíteni kívánt jog, a tényállítások és a kereseti kérelem közötti összefüggés levezetésére vonatkozó jogi érvelésbe vonta be, ezekre a jogszabályi rendelkezésekre a keresetet alátámasztani kívánó jogi érveinek körében hivatkozott. Az elsőfokú bíróságnak tehát az ítélet [29] bekezdésében foglaltakkal szemben a konkrét jogkérdés eldöntéséhez nem arról kellett állást foglalnia, hogy a karikatúra közlése a teljes keresztény közösség méltóságát, illetve vallásszabadságát (VII. cikk) súlyosan sérti-e, hanem azt kellett szem előtt tartania, hogy az ügyben milyen alkotmányos keretek között és szempontok alapján kell értelmezni a Ptk. 2:54. § (5) bekezdését az Alaptörvény II. cikkével és a IX. cikk (4) és (5) bekezdésével összefüggésben.

[47] Az alapjogi összefüggések feltárásának kiindulópontja az, hogy az Alkotmánybíróság az alapjogi rendszert olyan egységes értékrendszerként veszi figyelembe, amelynek eredője az emberi méltósághoz való jog, mint végső soron valamennyi alapjog forrása. A jelen ügyben egymással konkuráló alapjogok – a sajtót is megillető véleménynyilvánítás szabadsága és a felperes emberi méltósághoz fűződő joga, valamint közösségének méltóságával kapcsolatos alapjogi védelme – előbb önálló, majd egymással összemért értelmezést is igényeltek a bíróságtól. A 3145/2018. (V. 7.) AB határozat szerint ugyanis „ha a bíróságoknak olyan jogvitában kell eljárniuk, amelyben az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, (...) meghatározott szempontok szerint az érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével (»kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával«) kell döntésüket meghozniuk. Ennek során a bíróságok számára lényeges szempont, hogy az érintett alapvető jogok lényeges tartalma nem üresíthető ki, és az alapvető jogoknak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó védelmi kötelezettségét biztosítani kell” [70].

[48] A másodfokú bíróság a formálódó joggyakorlat szem előtt tartásával az alábbiakra volt figyelemmel. A 16/2013. (VI. 20.) AB határozat az Alaptörvény IX. cikk (4)-(5) bekezdésének szövegével kapcsolatban állapította meg, hogy az Alaptörvény negyedik módosításának eredményeként „maga az Alaptörvény is kifejezetten nevesít egy olyan

esetkör, ahol a véleménynyilvánítás szabadsága már nem érvényesül, azaz tulajdonképpen megtiltja az alapjoggal való tudatos visszaélést. E tilalom a véleménynyilvánítás szabadságát érintő normák alkotmányos vizsgálatakor elvi kiindulópontnak tekintendő rendelkezés” [48]-[49]. Az Alkotmánybíróság 11/2014. (IV. 4.) AB határozatában utalt arra, hogy az Alaptörvény hatálybalépését követően az emberi méltósághoz való joghoz kapcsolódó alkotmánybírósági határozatokat megerősítette, és megállapította, hogy „[a]z Alaptörvény az Alkotmánynál is erősebben hangsúlyozza az emberi méltóság megalapozó szerepét értékrendjében: az emberi méltóságot kifejezetten »sérthetetlené« nyilvánítja” [29]. A 14/2016. (VII. 18.) AB határozat a közéleti szólások elsőként nevesített korlátjának nevezi a IX. cikk (5) bekezdésében említett közösségek méltóságát. A 19/2019. (VI. 18.) AB határozat pedig ismét megállapította, hogy az Alaptörvény értékrendjének középpontjában az emberi méltóság áll (Indokolás [102]).

[49] A 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat a véleménynyilvánítás jogának gyakorlásával kapcsolatos korlátot az emberi méltóságnak az emberi mivolt lényegét meghatározó és óvó magjának védelmezésében jelölte meg. „Az emberi méltóságnak ezt a korlátozhatatlan tartományát nem a méltóságból fakadó egyes részjogok (pl. becsület, jóhírnév) minősített, intenzív becsmélése sérti, hanem az, ha a véleménynyilvánítás eleve ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére irányul. Ilyen jogsértés lehet (...), ha az emberi természet legbelsőbb köreiből hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat” [41]. A IX. cikkben foglalt véleménynyilvánítás szabadságának korlátja az egyes embert megillető emberi méltóság mellett – többek között – a vallási közösségek méltósága is.

[50] Az ügyben szükség volt az egyes ember és a közösség méltósága elkülönültségének, a különállás jelentőségének figyelembevételére. Az emberi méltóság csak az emberi személyhez kapcsolódóan értelmezhető, amelynek része, hogy az érintett személy tagja lehet valamely közösségnek is. Az Alaptörvény a közösségek méltóságát ez utóbbi tényre figyelemmel rendeli jogi védelem alá. A közösség méltósága tagjainak személyes méltóságából fakad, a közösség a tagok összetartozása révén nyeri el méltóságát. Az emberi méltóságnak ebben az összefüggésben a konkrét egyéneket megillető védelme elrugaszkodik a védendő egyén saját értékétől, erkölceitől, sérelmének mércéitől és objektíve értelmezendővé válik. Erre utal az Alkotmánybíróság a 7/2021. (II. 19.) AB határozatban, amely szerint a véleménynyilvánítás határa „nem valamely közösségnek (illetve a hozzá tartozó egyes személyeknek) a megsértése, hanem a közösség méltóságának megsértése. A közösség méltóságának megsértése nem azonos a közösség megsértésével, s még kevésbé a közösség egyes tagjai érzésének megsértésével” [29]. A 3048/2020. (III. 2.) AB határozatban foglaltak szerint az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésének rendelkezése a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, „ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi” [31].

[51] A Ptk. 2:54. § (5) bekezdés tényállása specialitásának tehát alapvető jellemzőjét adja az a tartalmi átfedés, hogy az egyén emberi méltóságának megsértését a közösséghez tartozáson keresztül szenvedni el, annak a támadásnak a következményeként, amely alapvetően nem személy szerint őt, hanem a közösséget érte. Az emberi méltóság közösségi értelmezése azonban szükségszerűen eltávolítja, objektívebbé teszi a jogsértés értékelését az egyes embert érő támadás miatt bekövetkező jogsérelemtől. Az alkalmazandó mérce a másodfokú bíróság megítélése szerint mégis az egyénre vonatkoztatott, objektív mérce marad, amelyet a bíróságnak esetről-esetre kell megállapítania.

[52] A személyes hit, a vallás alapvető szerepet játszik az emberi személyiség alakításában. A hit belső, vagy kinyilvánított megélése kifejezetten identitáselem, olyannyira

a személyiség legbensőbb magjához tartozik, hogy arról való leválasztása – a jogi megragadhatóság szempontjából – önmagában már értelmezhetetlenné teszi. A vallás és a vallási érzület tehát – amennyiben azt az ember magáénak tekinti – az emberi méltóság szükségszerű kifejeződését is jelenti.

[53] Az Alkotmánybíróság által a Ptk. 2:42. § (2) bekezdés és a 2:54. § (5) bekezdés alaptörvény-konform értelmezéséhez nyújtott szempontrendszerből kiemелendő elem, hogy feltétlenül megvalósultnak tartja a „súlyosan sértő”, vagy az „indokolatlanul bántó” véleménynyilvánítást, ha a közlés a közösség tagjai emberi méltóságának korlátozhatatlan magját sérti, illetve ha egyébként öncélúan a közösség, illetve tagjai méltóságának megsértésére irányul. A vélemény kifejezésével szemben nem követelmény a közösséget legkevésbé bántó (sértő) stílus vagy forma kialakítása, és a közösség méltóságának megsértése nem csak célzatosan valósulhat meg. A közösség tagjainak sérelemérzetéből nem következik szükségszerűen a jogsértés megállapítása, de a jogvédelem sem tagadható meg pusztán amiatt, hogy az alperes mögöttes céljaként társadalmi vagy politikai üzenetet határoz meg {7/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [30], [31], [37]}. A másodfokú bíróság figyelemmel volt arra is, hogy az Alkotmánybíróság szerint a vallási közösségek tagjai nem kötelesek túrni a közösségük hitelveit – a közügyek vitatásától függetlenül, öncélúan – sértő vagy bántó közléseket, valamint hogy a közösség jelképeinek felhasználása önmagában nem öncélú és jogsértő, de nem verbális kifejezések esetén a véleményszabadság alkalmazásának feltétele, hogy „a közlés választott formája objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője legyen gondolatok közlésének” {3089/2019. (IV. 26.) AB határozat, Indokolás [26]}.

[54] Az Alkotmánybíróság az alapjogi ütközéssel kapcsolatban azt is értékelési aspektusként határozta meg, hogy nem azonos jogkorlátozási mérce érvényesül a vallási közösség tagjainak méltósága és a vallási közösség közszereplést vállaló képviselőinek személyiségi jogai tekintetében {8/2018. (VII. 5.) AB határozatot, Indokolás [24]}.

[55] Az idézett szempontok mentén végzett alapjogi összevetés eredményeként tehát megállapítható, hogy a véleménynyilvánítás a vallási hitelt, vallási jelképet, vallásos cselekményt vagy szertartást kigúnyoló véleménynyilvánítás a vallási közösség, illetve annak tagjai méltóságának védelme érdekében korlátozható az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése alapján. A szabadságjog nem gyakorolható korlátlanul, egy véleménynek többes üzenete, többszörös gondolati tartalma is lehet és a jogsértő közlés nem élvez feltétlen mentességet pusztán amiatt, hogy abba védelmet élvező megnyilvánulások – például a közügyek körébe tartozó elemek – is vegyülnek.

[56] A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet az elsőfokú bíróság által elfoglalt azon állásponttal, amely szerint a karikatúra témája kizárólag közéleti, politikai jellegű, és nem valamely vallási jelképet vagy eseményt, illetve a katolikus vallást gúnyolja. Abból ugyanis, hogy a keresztre feszített Jézus Krisztus alakját az alperes felhasználta (az elsőfokú bíróság megfogalmazásában „eszköznek” tekintette) mondanivalója kifejezéséhez, nem következik, hogy az ábrázolás nem irányult a vallási közösség megsértésére. A már idézett szempontok szerint az irányultság nem feleltethető meg a célzatnak, azt a közösségre és tagjaira kifejtett hatásként kell értelmezni. Egy közlés pedig szándékolt hiányában is nyilvánvalóan megvalósíthat jogsértést, így okozhatja az emberi méltóság megsértését is.

[57] A karikatúra egészét tekintve annak legalább két üzenete ismerhető fel, amelyek a következők. A szónoki pulpitus mögött álló országos tisztifőorvos alakja a koronavírus járvány időszakában közismertté vált sajtótájékoztató megjelenítését idézi, a nyilatkozónak tulajdonított szöveg („alapbetegsége”) és a kép alá írt cím (rajz címe) pedig olyan elemeket is tartalmaz, amelyek kétségtől gyakran, bizonyos rendszerességgel hangzottak el a tájékoztatásokban. Ezeknek a képi és szöveges elemeknek első jelentéstartalma a kormányzati

kommunikáció bírálata, az állandóan ismételt, egysíkúnak tartott szövegelemek kiemelésével. A kritikai él abban ragadható meg, hogy a tájékoztatókon érdemi, a konkrét esetekre vonatkozó további információ nem hangzott el. Ez egyértelműen politikai, közéleti jelleget kölcsönöz a tartalomnak. A közléshez azonban további jelentés is társul, amely szerint a tisztifőorvos a kép másik szereplőjére vonatkozóan állítja, hogy függőségét saját alapbetegsége okozta. A szöveges és képi elemek együttes értelmezésében a „függőség” szó használata teremt kapcsolatot a felperes által mögöttes tartalomként meghatározott mondanivalóval, a függőségnek a halállal való azonosításával.

[58] A felek a keresztre feszített Jézus alakjának képi megjelenítéséhez és a reá vonatkozó állításhoz eltérő értelmezést kapcsoltak. A felperes arra következtetett, hogy a rajz üzenete szerint Jézus működése és tanítása krónikus alapbetegségnek tekinthető, amely végső soron halálához vezetett, a „függőség” szó használata pedig a kereszthalál nyilvánvalóan gúnyos kifejezése. A függőség a keresztény hívekre is vonatkoztatható, hiszen a keresztény hit Krisztus követésén alapul, így a karikatúra azt is kifejezheti, hogy a gyakorló keresztények erőfeszítése értelmetlen. A vallási közösség tagjait ez a kritika – az általuk legjobban tisztelt isteni személyt és hitbeli szerepét lealacsonyító módja miatt – indokolatlanul bántja.

[59] Az alperes a kép valódi jelentését akként fogalmazta meg, hogy mivel az Operatív Törzs tájékoztatása szerint az elhunytak valamennyien valamely krónikus alapbetegségben szenvedtek, az országos tisztifőorvos még Krisztusról is képes lenne azt állítani, hogy „halálát (=függőségét) valamely alapbetegség okozta”. A jelentést a közéleti szereplővel és a kormányzati kommunikációval kapcsolatos kritikaként határozta meg. Az elsőfokú bíróság ez utóbbi értelmezést fogadta el, megállapítva, hogy ez a mondanivaló még az átlagos tájékozottságú olvasó számára is egyértelműen megállapítható, míg a felperes értelmezését „messzemenőig elvont” tartalmúnak minősítette. Kiemelte a felvetés abszurditását, Krisztus személyének és szenvedéstörténetének közismert voltát, amelyből arra következtetett, hogy az olvasó képes a karikatúrán „fellelhető ellentmondás” felismerésére.

[60] Az ítéltábla megítélése szerint azonban az elsőfokú bíróság nem tette világossá, hogy pontosan miből vonta le a következtetését, ennek hiányában viszont azt okszerűtlennek, ezért tévesnek tartotta. A bíróság egyáltalán nem tulajdonított jelentőséget ugyanis annak, hogy a képi ábrázolások értelmezési lépései nem azonosak a csak szöveges tartalmak értelmezésével. Arra helyesen utalt az elsőfokú bíróság, hogy a karikatúra műfajra a könnyen felismerhető, azonosítható ábrázolás és kevés szöveg megjelenítése a jellemző, amely egyszerű tartalmat közvetít. Nem volt azonban tekintettel arra, hogy az ilyen képet megtekintő személyek is elsősorban közvetlen összefüggést, minél egyszerűbben, gyorsan megérthető tartalmat keresnek az értelmezés során. Egy képi ábrázoláshoz a leírt szöveghez képest jóval több lehetséges értelmezés társítható, ezért a kép által hordozott információknál a szövegelemeknek kiemelt jelentősége van, azok funkciója a további értelmezést igénylő képi elemek jelentéstartalmának orientálása és könnyebb megértetése. A képi ábrázolás jelentéstartalmát a kép alkotója éppen azzal tudja irányítani és behatárolni, hogy az ábrázolhatatlan gondolati tartalmat a karikatúrán szövegesen tünteti fel.

[61] Ennek alapján a perben vizsgált kép legerősebb jelentéstartalma a kereszten függő Krisztusról tett kijelentés („kép aláírás”), amelyet az Operatív Törzs egyik tagjának tulajdonít a kép alkotója. Az átlagos ismeretekkel rendelkező, feltételezett olvasó a kép jelentését a szöveghez képest próbálja megfejteni, és elsőként a „függőség” szót értelmezi, mert az eredeti szövegfordulatokhoz mérten („a halálesetek száma”, „az elhunytak száma”) ez tekinthető szokatlannak, ezért ellentmondásosnak és elsősorban ennek van figyelemfelkeltő, figyelemterelő hatása. A kereszthalál pillanatának ábrázolása révén a „függőség” és a „kereszten függés” között könnyen vonható párhuzam. A két kifejezés közti lényeges tartalmi különbség azonban egyértelmű tartalmi ellentmondást teremt, hiszen a „függőség” köznyelvi

jelentése nem azonos a „halál”-al, sem a kínhalállal, mint a szenvedés végső stádiumával. Ezt az olvasó csak úgy oldhatja fel, ha a „függőség” szónak az elsődleges köznyelvi jelentésétől eltérő jelentést tulajdonít és azt a képi környezet hatására a „keresztén függés”-sel azonosítja. Fontos, hogy a sajtótájékoztatón a tisztifőorvos kizárólag egészségügyi adatokról nyújtott tájékoztatást és a járványügyi intézkedéseket orvosi szemszögből értékelve igyekezett közérthetővé tenni a védekezés fontosságát, és a keresztény felekezetek sem nyilvánultak meg a járványügyi intézkedésekkel kapcsolatban közéleti vita szereplőiként.

[62] Összevetve az előbbieket az Alkotmánybíróság már részletesen idézett mércéivel, azzal, hogy nem verbális kifejezések esetén a szabad véleménynyilvánítás gyakorlásának feltétele, hogy „a közlés választott formája objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője legyen gondolatok közlésének” {3089/2019. (IV. 26.) AB határozat, Indokolás [26]}, valamint azzal, hogy a szabadságjog nem gyakorolható korlátlanul, egy véleménynek többes üzenete, többszörös gondolati tartalma is lehet és a jogsértő közlés nem élvez feltétlen mentességet pusztán amiatt, hogy abba védelmet élvező megnyilvánulások – például a közügyek körébe tartozó elemek – is vegyülnek, a másodfokú bíróság a karikatúrának a felek által adott értelmezései közül a felperesét tartotta elsődlegesnek. A koronavírus-helyzettel kapcsolatos kormányzati kommunikáció értékelése kétségtől a társadalmi diskurzus része, az alperes által a karikatúrának tulajdonított közvetett jelentés (az abszurdnak tekintett elem felismerése és az alperes interpretációjával azonos értelmezése) azonban sem egyértelműen felismerhetőnek, sem könnyen azonosíthatóan nem tekinthető. A karikatúra egészét tekintve abból az alperes által leírt jelentésére, olyan tartalmú kormányzati kritikára éppúgy nem lehet egyértelműen következtetni, mint ahogyan a felperes a keresztények fizikai likvidációjának, a félelemérzet keltésére alkalmasságnak üzenetét is beleértette a karikatúra jelentésébe. Azoknak a gondolatoknak a felismeréséhez és közléséhez tehát, amelyeket az alperes a Jézus-ábrázolással kapcsolatban társított a képhez, a választott kifejezésmód – közérthetősége hiányában – nem volt alkalmas, és az a felperes által sértőnek tekintett részével egyáltalán nem járult hozzá a közügyek megvitatásához.

[63] Az alperes a perben mindvégig fenntartotta, hogy a karikatúra nem Krisztusról szól, abban csak mellékszereplőként jelenik meg és a kép nem irányul a vallási közösség megsértésére, amely irányultság alatt az alperes minimális tudatosságot, nem pedig hatásgyakorlást feltételezett. Az alperes által megjelölt cél eléréséhez képest azonban a Krisztus-ábrázolás és a szöveges tartalom közös felhasználása a keresztény közösség méltóságának szempontjából indokolatlanul bántónak minősül. A véleménynyilvánítás szabadsága a kifejezésmód megválasztásának szabadságára is kiterjed. A közérthető tartalom nélküli közlés azonban a kifejezést öncélúvá teszi, amely miatt a kifejezésmód a jelen esetben indokolatlanul bántóként értékelhető. Abból az alkotmányos szempontból, hogy a véleménynyilvánító nem köteles a lehetséges legenyhébb eszközt használni a közléshez, nem az következik, hogy semmilyen szempontból nem kell tekintettel lennie a kifejezésmód korlátaira. Az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága által hangsúlyozott értékelési szempontok (a sértő tartalom és kifejezésmód lehetőség szerinti kerülése) ahhoz az általános polgári jogi alapelvhez illeszkednek, amely szerint a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni. Ez a kötelezettség az absztrakt szerkezetű, így a személyiségi jogok gyakorlására is vonatkozik. Az alperes által a fellebbezési ellenkérelemben megjelölt esetjogi hivatkozások az előbbiekhöz képest – az ügyre vonatkoztatható konkrét érvek, vagy más releváns elem megjelölése és kifejtése nélkül – önmagukban elégtelenek voltak a jogvitába mérlegelési szempontként bevonásra.

[64] A Kúria ítélezési gyakorlatából kiemelendő elem, hogy „(a) közéleti vitában az elmarasztaló vélemény kifejezése a véleménynyilvánítás szabadsága által védett érték,

azonban (...) az ennek kifejezéséhez használt írói eszköz és az ironia műfaji sajátossága sem adhat korlátlan felmentést mások emberi méltósága, vagy a közösségek méltósága megsértésének felelőssége alól” (Pfv.IV.20.199/2020/6.).

[65] Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az Alkotmánybíróság a 7/2021. (II. 19.) AB határozatban azt fejtette ki, hogy „– közügy megvitatása esetén, különösen, ha a közhatalom, illetve a közhatalmat gyakorlók ellenőrzése és a közvélemény tájékoztatása, figyelmének felhívása a cél – a vélemény kifejezésének a választott formája, stílusa nem lehet következtetlenül vagy túlzóan bántó (...). Ez az értelmezés illeszkedik a törvény szövegéhez, figyelembe veszi a véleményalkotó stílusválasztási szabadságát, és nem vezet a véleménynyilvánítás szabadságának aránytalan korlátozásához sem. Az Alkotmánybíróság felhívja továbbá a rendelkezést alkalmazó bíróságok figyelmét, hogy adott közlés üzenetét, célját, illetve sértő vagy bántó voltának mértékét a vitatott közlés tartalma és formája mellett az adott médiumon belüli kontextusára, valamint a társadalmi környezetre tekintettel lehet kellő alapossággal megítélni. Ha egy közösséget hazánkban történetileg súlyos sérelmek értek, illetve ha a jelenkorban ismétlődő támadásoknak van kitéve, akkor az adott közösségnek a társadalmon belüli méltósága sérülékenyebbnek tekinthető” [31]. Az Alkotmánybíróság az utóbbi kijelentést a keresztény vallási közösség méltóságának sérelmére vonatkozó alkotmányjogi panasz ügyben tette, így a sérülékenységre vonatkozó megállapítás a jelen ügyben megjelölt közösségre is közvetlenül vonatkoztatható. Alapjogi ütközés esetén a közösség tagjaként elszenvedett sérelem tűréshatára ugyanakkor a már idézett alkotmánybírósági döntés szerint alacsonyabb a vallási közösség közszereplést vállaló képviselőinek személyiségi jogaira vonatkozó tűréshatárnál {8/2018. (VII. 5.) AB határozatot, Indokolás [24]}.

[66] Mindezeket a szempontokat figyelembe véve a Fővárosi Ítéltábla végkövetkeztetése az, hogy a versengő alapjogi értékek közül a jelen ügyben az emberi méltósághoz fűződő jog védelmének kell elsőbbséget élveznie. Erre tekintettel megállapította, hogy az alperes a karikatúra közzétételével megsértette a felperes keresztény vallási közösséghez tartozásával összefüggésben érvényesített, emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát.

[67] Az elsőfokú bírósághoz hasonlóan, részben más okokból a másodfokú bíróság sem tartotta szükségesnek a tanúbizonyítás elrendelését. A képet az alperes használta fel és annak megállapításához, hogy a képek az alperes milyen jelentést kívánt tulajdonítani, az eredeti alkotó értelmezése nem alkalmas, ezért közömbös.

[68] A felperes személyes meghallgatása pedig bizonyítékként nem értékelhető és mivel az elsőfokú bíróság bizonyítottanak tekintette mind a felperes közösséghez tartozását, valamint tényként kezelte a közösségen keresztül átélt személyes sérelmét, az ügy eldöntéséhez szükséges releváns peradatok nem voltak hiányosak. A személyes előadásnak személyiségi jogi perben a szankcióalkalmazás során lehet jelentősége, az elsőfokú bíróság azonban a tényállás megállapításának érdekében belátása szerint élhet a rendelkezésre álló eljárási jogi eszközökkel. A jelen ügyben további írásbeli perfelvételt rendelt el, amely alkalmat nyújtott a feleknek arra, hogy kölcsönösen kifejtsék az ügy eldöntése szempontjából releváns tényekre, körülményekre vonatkozó álláspontjukat. A mindkét fél által kimerített perfelvételi nyilatkozattételi lehetőségek eredményeként a jogsértés megállapításának szankcióiról szóló döntéshez – az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja ellenére is – elegendő peradat állt rendelkezésre, az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésének ezért nem állt fenn törvényes indoka.

[69] A másodfokú bíróság a jogsértés megállapítására tekintettel elrendelte a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazását. A helyreigazító közlemény szövegét a PK 15.

számú állásfoglalásban leírt szempontok szerint, a közlemény tartalmában és terjedelmében a megállapított jogsértéshez igazodó módon állapította meg.

[70] A sérelemdíj követeléssel kapcsolatban a másodfokú bíróság abból indult ki, hogy a sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének önálló szankciója, amely esetében a személyiségi jogsértés bekövetkeztének ténye – mint jogellenes magatartás – váltja ki a sérelemdíj érvényesíthetőségét. A felperes által az alperes magatartásának eredményeként elszenvedett, a közösségét és ennél fogva az ő személyét is érő érdeksérelem nem sorolható azoknak a kockázatoknak a körébe, amelyek bekövetkezésével a mindennapi életben általában számolni kell. Az alperes által előadottak pedig nem voltak alkalmasak a jogkövetkezmény mellőzésére, a sajtójogi felelősség alól kimentésre. Ezért a sérelemdíj alkalmazásának feltételei fennálltak.

[71] A felperes az elsőfokú eljárásban a kialakult bírói gyakorlathoz mérten kérte a sérelemdíj összegének meghatározását, utalva a sérelemdíj preventív funkciójára, a jogsértés nagy nyilvánosság előtti bekövetkezése miatti különös súlyára, önkényes és öncélú voltára, valamint blaszfémtartalmára. Az alperes arra hivatkozott, hogy a karikatúra miatt nem indult büntetőeljárás, az tehát nem valósította meg a közösség tagja elleni erőszak vagy a közösség elleni uszítás bűncselekményét.

[72] E korlátok között a Fővárosi Ítéltábla a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésének alkalmazása során figyelemmel volt az eset körülményeire, a jogsértés súlyára, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására. A jogsértés elkövetésének értékelésekor a nagy nyilvánosság a Ptk. 2:54. § (5) bekezdésében foglalt törvényi tényállás egyik eleme, ezért a jogsértés súlyának szempontjából azt figyelmen kívül kellett hagyni. Az önkényesség és öncélúság, valamint a vallási szimbólummal kapcsolatos blaszfémtartalom ténye azonban megjelent a sérelemdíj összegének meghatározásában. Ide tartozó körülményként értékelte a másodfokú bíróság a karikatúra ismertté válását követő, kétségtelenül széles körű felháborodást, amely még ahhoz képest is figyelemre méltó mértékűvé vált, hogy a társadalmi felfogás, közmegejtélés absztrakt fogalmai nélkülözik az egységes jellemzőt, éppen különféleségük teszi őket a demokratikus viszonyokat alakító tényezővé.

[73] A másodfokú eljárásban csatolt bizonyíték figyelembevételére vonatkozó törvényi korlátozásnak azért nem volt jelentősége, mert a tiltakozók hozzávetőleges száma és csoportösszetétele egyébként is köztudomású tények voltak, amelyekre a felek maguk is kölcsönösen utaltak, arra vonatkozó álláspontjuknak hangot is adtak az elsőfokú eljárásban. Az ítélezési gyakorlat még nem alakított ki sajátos szempontokat a kereset jogalapjával kapcsolatos sérelemdíjra vonatkozóan, ezért a Fővárosi Ítéltábla a hasonló tárgyú, Pfv.IV.20.199/2020/6. számú kúriai ítéletben foglaltakhoz mérten végezte el az összecszerűség értékelését. Az emberi méltóság sérelmének sajátos szűrőn keresztül megvalósulására figyelemmel annak nem kizárólag a felperesre tett hatását vette figyelembe. A peradatokat összességében értékelve a másodfokú bíróság 400.000 forintban állapította meg a sérelemdíj összegét, annak jelenkori értékviszonyai szerint. Ebből következően a követelés késedelmi kamatától eltekintett, az összeg 400.000 forintot meghaladó részét pedig elutasította.

[74] A Fővárosi Ítéltábla az anyagi jogi felülbírálat eredményeként az elsőfokú ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, a személyiségi jogsértés megvalósulását megállapította és annak részbeni szankcionálását rendelte el.

[75] A Pp. 364. § szerint alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte a pervesztes alperest az eredményesen fellebbező felperes által felszámított, a jogi képviselővel felmerült, ügyvédi munkadíjból álló első- és másodfokú eljárási költségének megfizetésére, amelynek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről

szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése és 4/A. § (1) bekezdése alapján határozta meg.

[76] A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán [1990. évi XCIII. törvény 62. § (1) bekezdés *f* pont] le nem rótt első- és másodfokú eljárási illetéket a Pp. 102. § (1) bekezdése alapján az alperes köteles az államnak megfizetni.

Budapest, 2021. június 3.

Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

dr. Kovács Helga s.k.
előadó bíró

dr. Kovaliczky Ágota s.k.
bíró